

Szám: 2-15/2013.

K I V O N A T

***a Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése 2013. december 20-i
ülésének jegyzőkönyvéből***

**A Tolna Megyei Közgyűlés 60/2013. (XII. 20.) közgyűlési
határozata a Terület- és Településfejlesztési Operatív
Program (TOP) és az ágazati operatív programok
véleményezésének jóváhagyásáról:**

A Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése a 2014-2020-as európai uniós finanszírozási időszakhoz kapcsolódó operatív programok véleményezését a határozat melléklete szerinti tartalommal jóváhagyja.

Felelős: dr. Puskás Imre, a Közgyűlés elnöke

Határidő: azonnal

k.m.f.t.

***dr. Puskás Imre sk.
a Közgyűlés elnöke***

***dr. Bartos Georgina sk.
megyei főjegyző***

A kivonat hitelélül:

Ist Istekker Lída

Operatív programok véleményezése

Általános észrevételek az operatív programokkal kapcsolatban:

- A megyei források kereteit ismerjük, de egyelőre nem ismeretes, hogy mi fogja a forráselosztás alapját képezni.
- Nem jelenik meg a leghátrányosabb helyzetű térségek (szabad vállalkozási zónák) támogatásának módja, annak koordinációja. Vannak egyes prioritások, amelyekre csak ezek a térségek pályázhatnak, de a többi prioritás alatt nem látszik semmilyen differenciált támogatás intenzitás alkalmazása hátrányos, leghátrányosabb helyzetű kistérségek (települések) érdekében.
- Nem derül ki egyértelműen az operatív programokból, hogy a LEADER program és a CLLD egymáshoz való viszonya milyen lesz a jövőben. A LEADER programot felváltja az új eszköz a CLLD, vagy a jelenlegi LEADER mintára új közösségek CLLD-k is létrejönnek, amelyek már az EMVA források mellett egyéb ERFA és ESZA forrást is igénybe vehetnek majd.
- A dokumentumok csak kis mértékben foglalkoznak az atipikus foglalkoztatási lehetőségekkel (részmunkaidő, távmunka), ami részben megoldást adhat különböző társadalmi csoportok munkába integrálására, akár olyan területeken is, mint a közszolgáltatás, szociális- és egészségügy, valamint az oktatásügy.
- Nem derül ki a dokumentumokból, hogy a fiatalok létszámának csökkenése, illetve az EU-n belüli migrációs folyamatok negatív hatásai miként kezelhetők, hogyan lehetne a fiatal vidéki értelmiséget nagyobb arányban helyben tartani.
- A vidéki, rossz közlekedési infrastruktúrával ellátott területekkel az operatív programok nem foglalkoznak kellő mértékben, kevés szó esik a leghátrányosabb helyzetben lévő rurális területek felzárkóztatásáról.

Az adott operatív programhoz kapcsolódó konkrét észrevételek:

Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) véleményezése

1. prioritástengely:

Közvetlenül a KKV-k támogatására az operatív program nem fog lehetőséget adni. Jó iránynak tekintjük viszont, hogy kiemelt szerepet szán az operatív program a helyi

gazdaságfejlesztési elképzelések megvalósításának. („helyi érdekű gazdaságfejlesztés”)

Nehéz eligazodni a turizmusfejlesztés területén, hiszen a TOP mellett a GINOP, és vidéki térségekben a VP (falusi turizmus, agroturisztikai fejlesztések, stb.) is támogatja a turisztikai fejlesztéseket.

2. prioritástengely:

A barnamezős területek rehabilitációját támogatja, de sajnálatos módon csak az egykor ipari hasznosítású területre szűkítve. A katonai, volt szolgáltató funkciójú vagy lakófunkciójú ingatlanok esetében a korlátozás miatt nem lehetséges a fejlesztés finanszírozása. Javasoljuk a korlátozás feloldását, hiszen a városok esetében számos olyan ingatlan található, amely fejlesztésre szánt, de így támogatás nem igényelhető rá.

5. prioritástengely:

Itt jelenik meg a közösség által irányított várostérségi helyi fejlesztések eszközének (CLLD) alkalmazása. ("5. prioritástengely: Községi szinten irányított várostérségi helyi fejlesztések"). A prioritáson belül egyszerre jelenik meg a helyi gazdaságfejlesztés, valamint a közösségi gazdaságfejlesztés, mint támogatható fejlesztési kategória. Az 5. prioritástengelyen több intézkedése hasonló célokat fogalmaz meg, mint a 1. prioritás intézkedései. Egyelőre nem tudjuk, hogy a több alapú finanszírozás a gyakorlatban, hogy fog megvalósulni (EMVA, ESZA, ERFA), hiszen nagy valószínűséggel ezeket egymástól eltérő, de egyben egymással együttműködő több irányító hatóság és a hozzájuk kapcsolódó közreműködő szervezet fogja majd bonyolítani.

Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP) véleményezése

Az első prioritástengely első intézkedésében megjelenik ugyan az üzleti, vállalkozói infrastruktúra fejlesztése, de véleményünk szerint nem elég hangsúlyosan és kevésbé kirészletezve. A szakmai dokumentumban ugyanakkor igen hangsúlyosan és alapos kirészletezéssel találjuk meg, a harmadik prioritástengely alatt megjelenő infokommunikációs fejlesztéseket. A fejlettebb megyék és térségek számára elsősorban már nem az alpinfrastruktúra fejlesztések a hangsúlyosak, fontosak, hanem sokkal inkább azok a technológiai újítások bevezetése és informatikai fejlesztések, melyeket a GINOP kiemelten, hangsúlyosan kíván támogatni. A fejlesztések megvalósítása a fejletlenebb, elmaradottabb megyékben is fontosak, de ott először a hiányzó alpinfrastruktúra fejlesztéseket kell megvalósítani. A hátrányosabb térségek gyorsabb felzárkóztatását biztosítaná, ha az alapvető infrastruktúra fejlesztéseket kapcsolni lehetne komplex fejlesztések megvalósításával például az infokommunikációs fejlesztések megvalósításához. A fejlesztések egymáshoz kapcsolását, komplex beruházások megvalósítását nem csak a vállalkozások együttműködésének támogatásával, hanem a fejlesztési tartalmak, támogatható intézkedések tetszés szerinti kombinálhatóságával történő komplex

programok, beruházások támogatásával lehetne elősegíteni. A megvalósult fejlesztések ne úgy valósuljanak meg, hogy azok a mai kor igényeinek már a beruházás megvalósításakor sem képesek hatékony piaci működésre. A gazdaságfejlesztésben követeljük meg a komplexitást, a szükséges alpinfrastruktúra fejlesztéshez kapcsolódjon a szükséges technológiai háttér is. A fejlesztések hosszú távú fenntarthatósága véleményünk szerint csak akkor garantálható, ha a gazdaságfejlesztési célú fejlesztések innovatívak, költséghatékonyak és eleget tesznek a szükséges technikai és technológiai elvárásoknak. Az országos tervdokumentumban kitűzött foglalkoztatási cél (OFTK) megvalósításához erőteljesebben kellene megjelennie valamennyi prioritástengely valamennyi intézkedése alatt a foglalkoztatás megtartás és növelés indikátor elvárásnak. A gazdaságfejlesztésre szánt fejlesztési forrás jelentős mértéke alaposan átgondolt felhasználás mellett érdemi elmozdulást jelenthet a jelenlegi állapotból és már középtávon érzékelhető javulást tud biztosítani a foglalkoztatottság területén.

Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program (EFOP) véleményezése

Beruházási prioritás (1. prioritási tengely) A rászoruló városi és falusi közösségek fizikai rehabilitációjának és gazdasági fellendülésének támogatása (9.b)

Elérhetővé kell tenni szélesebb társadalmi csoportok számára is a pihenést, rekreációt (pl. gyógyfürdőket és ehhez kapcsolódó orvosi szolgáltatásokat) kedvezményekkel, megfelelő színvonalú, de megfizethető szállásokkal, szolgáltatásokkal.

Beruházási prioritás (2. prioritási tengely) Aktív befogadás (9.d)

A dokumentum nem vagy alig foglalkozik az atipikus foglalkoztatási lehetőségekkel, ami részben megoldást adhat különböző társadalmi csoportok munkába integrálására. A részmunkaidő, vagy távmunka olyan szakmákban is lehetséges, ami az EFOP-t közvetlen érinti: közszolgáltatás, szociális- és egészségügy, valamint az oktatás területei.

Beruházási prioritás (2. prioritási tengely) A megfizethető, fenntartható és minőségi szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítása (9.g)

Javasolt az épített és felújított intézmények mellett a mobil szolgáltatás hálózatának kiterjesztése (orvosi, gyógyszerügyi stb.) mely magas minőséget tud akár egy napon belül is több településen nyújtani. Felszereltségével, és rendszeres megjelenésével számolva nemcsak szűrő jelleggel működhetne, hanem komolyabb kivizsgálás és kezelés is biztosítható lenne a helyszínen.

Beruházási prioritás (2. prioritási tengely) A szociális gazdaság és vállalkozások ösztönzése (9.h)

Összhangban a lakhatási hátrányok javításával (9.b) újra kellene értelmezni a bérlakás és a közmunka fogalmakat.

A vidéki térségek kis településein a megüresedett és felújításra szoruló kertes házak (nem lakások) hasznosíthatóak lennének családot alapító, nemcsak hátrányos helyzetű fiatalok számára. Részben piaci alapon termelve, részben a közösségért végzett munka fejében biztosítva ezeket. A bérleti mód és próbaidő lehetőséget adna arra, hogy a közösség számára hasznos családok megtelepedjenek, lelassítva a falu öregedését, elnéptelenedését. Több fiatal család integrálása a falu életébe (de nem telepszerűen lakva) motorja lehet a település közösségi életének, kezdeményezői, irányítói lehetnének a helyi szociális jellegű csoportok működésének.

Beruházási prioritás (4. prioritási tengely) a felsőfokú oktatás minőségének, hatékonyságának és hozzáférhetőségének javítása az oktatásban való részvétel növelése és a végzettségi szintek emelése érdekében (10.c),

Demográfiai okokból a fiatalok létszámának esése, az EU-n belüli elvándorlás, valamint az emelkedő felvételi ponthatárokból következően a felsőoktatásba jelentkezők aránya csökken. Kérdés, hogy a felsőfokú szakképzés megfelelő válasz lehet-e a minőségi emelésre?

Egy-egy vidéki megyeszékhelyen a jelenlevő főiskola nemcsak az egyetlen tudás és K+F bázist jelenti, hanem „gyűjtőhelye” a megye értelmiségi fiataljainak, akik a helyi felsőfokú oktatás megszűnése, vagy szakképző központtá alakulása esetén, távolabbi nagyvárosban lesznek kénytelenek továbbtanulni. A gyakorlat szerint már nemigen jönnek vissza a sem a megyébe, sem a településükre, tovább rontva a falvak, kisvárosok megújulásának esélyét.

Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program (IKOP) véleményezése

A közlekedésfejlesztés jelentőségéhez mérten csekély arányt képvisel az OP-kon belül. Jelentős közlekedésfejlesztési beruházásokra TOP-on belül nem lesz lehetőség, azonban az IKOP sem segít a rurális térségek közlekedési feltártságának javításán.

TEN-T elemek vonatkozásában nem derül ki, hogy a Duna vízszintingadozását bármilyen módon igyekezne kezelni az OP. A kikötői szolgáltatások és megközelíthetőségük fejlesztése szükséges kihasználtságuk növelése érdekében.

Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program (KEHOP) véleményezése

Beruházási prioritás (Prioritástengely 1.: A klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás – 34. oldal.)

„Az árvizek kártételei elleni védelmet szolgáló fejlesztések eredményeképpen a síkvidéki folyók mentén az árvízvédelmi művek mértékadó árvízszintre történő kiépítése, a Tisza és kisebb vízfolyások esetében tározók létesítése, valamint a levezető sáv akadálymentesítése révén cél a kialakuló árvízszintek további növekedésének megelőzése, a tározók építésével azok csökkentése.” Nehezen érthető, hogy tározók építése miért csak a Tisza és annál kisebb folyók mentén elképzelhető. Véleményünk szerint a Duna mentén is szükséges lehet egyes helyeken tározók létesítése, ha ez egyben az árvízszintek csökkentését tudja biztosítani.

Javasoljuk, hogy az árvizek biztonságos levezetése érdekében az árvízvédelmi művek mértékadó árvízszintre történő kiépítése mellett a mederkotrás, mederrendezés is jelenjen meg, mint a rizikófaktort csökkentő intézkedés.

Az OP-ban összesített tervezett nagyberuházások kiválasztása és indokoltságuk nem világos, részletes információkat a dokumentum nem tartalmaz, így nem tudjuk meg, hogy ezek kiválasztása, meghatározása pontosan hogy történt.

Vidékfejlesztési Program (VP) véleményezése

1. prioritás

1.6.1. intézkedés

15.3.: A fejezetből nem olvasható ki, hogy a tájékoztatási szolgáltatást milyen formában képzelik el. Kialakításra kerülnének pl. tudásközpontok, ahol különböző információkkal és tanácsokkal látják el a gazdákat vagy más formában tervezik-e művelet végrehajtását.

1.6.2. intézkedés

16.1.3.: A szaktanácsadással kapcsolatban hasznos volna valamilyen ösztönzőket alkalmazni a gazdák felé, megértetni velük, miért fontos igénybe venni a szaktanácsadási szolgáltatást.

1.6.3. intézkedés

Az anyagból nem derül ki, hogy operatív csoportok hogyan állnának föl, milyen területi bontásban lennének kialakítva, hány darab lenne belőle és kik lennének a tagok, illetve hogy a csoportok kialakítása központilag vagy más módon történik-e meg.

2. prioritás

A célok között a vízkárelhárítás is meg van jelölve, azonban ez helyett célszerűbb lenne a megelőzés szó használata, illetve a beruházásoknak is a kárelhárítás helyett elsősorban a megelőzésre kellene irányulniuk, azaz különböző vízrendezési feladatok elvégzésére. A technikai fejlesztéseken túl szükséges volna ösztönözni a gazdákat a természetes megoldások alkalmazására, a természet-közel és az adottságoknak megfelelő mezőgazdasági termelésre, pl. művelési ág-váltás, véderdők (vissza)telepítése.

3. prioritás

Az élelmiszerláncok szervezése, ideértve a mezőgazdasági termékek feldolgozását és értékesítését, állatjólét, kockázatkezelés a mezőgazdaság terén történő előmozdítása

A rövid ellátási lánc fejlesztését és az élelmiszer feldolgozáshoz kapcsolódó beruházások támogatását Tolna megyei szinten is kiemelten fontosnak tartjuk. A prioritásra a VP pénzügyi tervében előírányzott 3%-os arányt rendkívül alacsonynak tartjuk. A mezőgazdaság, az élelmiszer feldolgozás nem csak Tolna megye, hanem véleményünk szerint hosszabb távon az ország egyik kitörési pontja is lehet, éppen ezért erre a célra legalább 10 %-os pénzügyi keretösszeg elkülönítését javasoljuk az OP-n belül.

3.4. intézkedés: Az uniós minőségi rendszerekben való részvétel mellett, a magyar, minőségi termékek megismertetése céljából fontos lenne támogatni az idegen nyelvű megjelenést is, hogy az uniós piacon a megfelelő „polcra” kerüljenek a magyar élelmiszeripari termékek.

6. prioritás

A társadalmi befogadás előmozdítása, a szegénység csökkentése és a gazdasági fejlődés támogatása a vidéki térségekben

A prioritás lehetőséget biztosít a CLLD finanszírozás alkalmazására, melynek a jelenleg működő LEADER mintájára kerülnének kialakításra, azzal az eltéréssel, hogy itt a városok is jogosultak lennének támogatásra (kivéve EMVA forrás).

A tényleges megvalósítási rendszer kidolgozás alatt áll, ezért az egyes OP-k és azok intézményi hátterének összehangolása véleményünk szerint nagy fontos.

Nem tisztázott, hogy a jelenlegi, 95 db, vidékfejlesztési térség (LEADER HACS) a jövőben milyen szerephez fog jutni. (eltérő területi lehatárolás a CLLD-től, a 2007-2013 időszakban pályázatkezelési feladatok egészen 2015. december 31.-ig). A TOP a VP és más OP-k is arra utalnak, hogy a jelenlegi LEADER HACS-ok átalakulnak CLLD Helyi Akció Csoportokká. A kistelepülések számára rendkívül fontos lehet, hogy a LEADER, vagy az új CLLD, vagy esetleg mindkettő biztosít majd a jövőben számukra fejlesztési forrásokat. Szükséges lenne mielőbb tisztázni ezt a kérdést, hiszen a megfogalmazódó projektek forrásallokációját sem lehet ezen információk nélkül teljes körűen tisztázni.

Magyar Halgazdálkodási Operatív Program (MAHOP) véleményezése

A legkésőbb megjelent OP. Még több helyen össze kell hangolni a már korábban megjelent Vidékfejlesztési Programmal. Több olyan fejlesztés is van, ami a halászat, illetve halgazdálkodáshoz, halfeldolgozáshoz kapcsolódik és mindkét operatív program lehetőséget biztosít a támogatására. A párhuzamos finanszírozási lehetőségek megszüntetése indokolt. A MAHOP véleményünk szerint jól körülhatároltan tartalmazza a halgazdaságok fejlesztésének lehetőségeit, a halfeldolgozó üzemek létesítésének támogatását.